

Aan de gemeenteraad van Weert

Weert, 16 november 2022

Onderwerp : Investeringsagenda / Regio Deal Midden-Limburg
Kenmerk : 1869813/1869814

Geachte raadsleden,

Inleiding

Het afgelopen 1,5 jaar heeft de samenwerking in het kader van Samenwerking Midden-Limburg (SML) vooral in het licht gestaan van de totstandkoming van de Investeringsagenda Midden-Limburg. Over de aanpak daarvan, het proces daarheen en het uiteindelijke resultaat bent u op gezette tijden geïnformeerd. Na de zomer van 2022 zijn we in de regio -met onze gezamenlijke investeringsagenda als vertrekpunt- aan de slag gegaan met de Midden-Limburgse propositie in het kader van de Regio Deal. Graag informeren wij u over de stappen die in dat kader zijn gezet en het proces dat nog volgt.

Investeringsagenda Midden-Limburg

Begin 2022 hebben de 7 colleges van burgemeester en wethouders de gezamenlijk met een aantal partnerorganisaties¹ opgestelde Investeringsagenda Midden-Limburg vastgesteld als de dynamische koers voor de samenwerking in de regio. In februari en maart van dit jaar zijn daarover informatiebijeenkomsten voor raadsleden georganiseerd. Op <https://samenwerkingmiddenlimburg.nl/> vindt u de nodige informatie over de agenda.

Vertrekpunt voor de agenda was het profiel van: [De groene verbindingsregio Midden-Limburg](#).

- Centraal gelegen tussen Brainport Eindhoven, Greenport Venlo, de campussen in Zuid-Limburg, de Vlaamse grensregio en de Duitse deelstaat Nord Rhein Westfalen;
- Een enorme diversiteit in landschap en landschapselementen;
- Een sterk vestigingsklimaat, goede bereikbaarheid en veilig wonen;
- Een krachtig Midden- en Klein Bedrijf (MKB) als motor voor de regionale economie;
- Met toonaangevende bedrijven in de maakindustrie, de agro-business, logistiek, leisure, retail en zorg.
- Met grote ambities in de hoek van circulair en duurzaam

¹ Partnerorganisaties: Keyport, OML, Ons WCL, Overlegtafel Arbeidsmarkt Economie Onderwijs ML, Platform Vitale Landbouw en Euregio Rijn Maas Noord

De opgestelde investeringsagenda heeft een looptijd van ongeveer 10 jaar met een geschat investeringsniveau van bijna € 110 miljoen. Voor de 7 colleges was van meet af aan duidelijk dat voor de financiering/dekking hiervan ook externe bronnen moeten worden aangeboord. Dat kunnen bronnen zijn uit zowel de private als de publieke sector. Tegen deze achtergrond is de optie van een Regio Deal Midden-Limburg in beeld gekomen

Regio Deal

Het rijk hanteert sinds enkele jaren het instrument van de Regio Deal om impulsen te geven aan belangwekkende ontwikkelingen in Nederlandse regio's. Een sleutelbegrip daarbij is de term: "Brede Welvaart". Een Regio Deal is eigenlijk niet minder dan een overeenkomst tussen rijk en samenwerkende gemeenten (en andere partners) waarin wordt overeengekomen hoe rijk en regio samen werken ter bevordering van de Brede Welvaart in het gebied van de regio. Het Kabinet heeft voor deze regeerperiode € 900 miljoen opzijgezet voor dit doel. Voor de tranche 2022 (4e tranche, volgt op 3 eerdere tranches in de vorige regeerperiode) is ruim € 284 miljoen beschikbaar. Een Regio Deal bedraagt tenminste € 5 miljoen en maximaal € 40 miljoen.

Wat is brede welvaart? Bron: brief minister BZK 1 juli 2022

Brede welvaart kan worden omschreven als het welzijn van inwoners in brede zin (vergelijkbaar met de Engelse term 'well-being'). Het betreft alles wat mensen van waarde vinden (PBL/SCP/CPB 2017). Wat van waarde is, wordt daarbij breed opgevat: het gaat bijvoorbeeld om het kunnen voorzien in het levensonderhoud, gezondheid, veiligheid, persoonlijke ontplooiing en sociale contacten, maar ook om zaken waar om ideologische redenen waarde aan wordt gehecht zoals het behoud van biodiversiteit of rechten voor groepen inwoners waar iemand zelf niet toebehoort. Ook is er bij brede welvaart oog voor hoe het huidige welzijn van inwoners van een land of regio samenhangt met het welzijn van mensen buiten de regio ('elders') en het toekomstig welzijn binnen en buiten de regio ('later'). Brede welvaart biedt dus een raamwerk, waarbij alle aspecten die belangrijk zijn voor het welzijn van mensen, zowel in het 'hier en nu' als 'elders' en 'later', in samenhang worden bekeken. Het formuleren van beleid dat brede welvaart wil bevorderen, gaat in wezen om het maken van afwegingen binnen dit raamwerk.

Propositie Regio Deal Midden-Limburg

Voor de voorbereiding van een aansprekende Midden-Limburgse propositie voor een Regio Deal is een projectteam geïnstalleerd dat onder leiding van oud-minister Gerd Leers aan de slag is gegaan. Het team heeft de afgelopen maanden gesproken met vele organisaties en stakeholders, binnen en buiten de regio. Rode draad in nagenoeg alle gesprekken was de breed gedragen behoefte om samen te werken aan (de gevolgen van) de transities die op ons afkomen. Transities die gaan over energie, over duurzaamheid, over landbouw, over klimaat, over de arbeidsmarkt, over een circulaire economie. Transities die bovendien niet op zichzelf staan, maar ook onderling interfereren. Er komt enorm veel af op inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en overheden.

Sommige transities treffen Midden-Limburg bovendien boven-proportioneel: wat betekent de herstructurering van de voor onze regio zo belangrijke landbouwsector voor onze economie en samenleving? Wat staat ons te doen in het licht van verdroging/vernatting, temeer waar Midden-Limburg te boek staat als droogste regio van Nederland? Hoe houden we onze arbeidsmarkt staande tussen de sterke economische regio's aan onze grenzen? Hoe speelt ons onderwijs in op de problematiek? Vraagstukken die belangrijk zijn voor onze toekomst; vraagstukken dus waarmee we aan de slag moeten.

Midden-Limburg is een kwaliteitsrijk gebied dat zich met kracht duurzaam moet en zal ontwikkelen richting 2030 en verder in de tijd. Daartoe nopen niet alleen de gebiedskenmerken maar ook de beleidsprioriteiten van de Europese Commissie en de Nederlandse regering (-en van nu en straks) in de vorm van klimaatbeleid, energiepolitiek, circulaire economie, natuurbeleid en circulaire landbouw, droogtebestrijding en zekerstelling drinkwaterkwaliteit.

Het team Leers heeft met de ontwikkelde propositie van Midden-Limburg voor een Regio Deal, een strategische visie als antwoord op al die uitdagingen willen neerleggen. Daaraan is de veelzeggende titel "Transitie met ambitie" meegegeven. Essentieel in de visie is de benadering van onderop: transities hebben enkel kans van slagen als daarvoor draagvlak wordt georganiseerd bij de mensen aan de basis. En laten we het niet vergeten: de transities bieden ook volop kansen die we samen kunnen benutten!

Inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties hebben grote behoefte aan sturing en ondersteuning vanuit de regionale praktijk door organisaties en mensen met expertise. Expertise en kennis van de lokale en regionale situatie die worden samengebracht en op een samenhangende wijze tot werkbare oplossingen worden getransformeerd. Oplossingen waarmee mensen uit de voeten kunnen. Daarmee wordt beleid vertaald naar de keukentafel. Mensen krijgen beeld en geluid bij de plannen en ambities van rijk (en provincie) en krijgen handvatten voor toepassing in hun eigen praktijk. Gemeenten – de bestuurslaag die het dichtst bij de samenleving staat- staan op die manier samen met betrokken organisaties en instanties hun inwoners bij en bieden de noodzakelijke ondersteuning, maar zorgen ook dat overheidsbeleid begrepen en geïmplementeerd wordt. Dat laatste is ook belangrijk, want als je niet beschouwd wordt als een deel van de oplossing, ben je een deel van het probleem. In die zin kan de Midden-Limburgse propositie een bijdrage leveren aan het herstel van het vertrouwen in overheid en bestuur in ons land.

Het Netwerkberaad SML is enthousiast over de opgestelde propositie. Namens de 7 gemeenten is deze aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) aangeboden. De propositie kent 3 hoofdlijnen:

1. De transitie van het landelijk gebied
2. De problematiek van verdroging/vernatting
3. De transitie van arbeidsmarkt/economie (mede in relatie tot onderwijs)

Ad 1. Onze regio kent van oudsher een sterke agri-business sector met méér dan 1.100 bedrijven en nog eens bijna 2.000 bedrijven in de omringende sector die samen goed zijn voor méér dan 7.000 arbeidsplaatsen. Tegelijkertijd telt onze regio negen, deels grensoverschrijdende Natura2000 gebieden die voor het grootste deel gevoelig zijn voor stikstofdepositie. Het aantal agrarische bedrijven loopt aanzienlijk terug en dit brengt diverse uitdagingen met zich mee. Zo staat er op dit moment al ongeveer 159.000m² aan agrarisch vastgoed leeg en dit neemt volgens de prognose verder toe tot 764.000m² in 2030. Het beleid dat de rijksoverheid heeft afgekondigd, heeft de afgelopen periode veel losgemaakt, ook in onze regio. Duidelijk is dat het landelijk gebied van Midden-Limburg voor een ingrijpende herstructurering staat. Actie is nodig om de gevolgen daarvan het hoofd te bieden. De gedachten gaan uit naar een Transitie Huis voor Midden-Limburg, een plek waar expertise, kennis en netwerken bij elkaar gebracht worden ten dienste van de inwoners van de regio.

Ad 2. Door klimaatverandering is er steeds meer sprake van extremen. Zo nemen de watertekorten verder toe, dalen de grondwaterstanden, vallen beekdalen droog en verslechtert de (drink)waterkwaliteit. Landbouw, stedelijk gebied en natuur ondervinden schade. In Midden-Limburg zijn de gevolgen van klimaatverandering zeer tastbaar aanwezig. In 2021 nog in een situatie met hoogwateroverlast, maar ook als droogste regio van Nederland, grotendeels met een bodemtype "hoge zandgrond", al decennia kampend met een gebrek aan water in de perioden dat dit het hardst nodig is. De propositie komt met maatregelen om beter bestand te zijn tegen klimaatverandering en weerextremen.

Ad 3. De Rijksoverheid koerst op een volledig circulaire economie in 2050 met als doelstelling minder gebruik van grondstoffen, gebruik van duurzame en hernieuwbare grondstoffen en inzet op nieuwe productiemethoden. Deze economisch transformatie vraagt veel van onze ondernemers en bedrijven, maar vraagt ook om andere vaardigheden en competenties van medewerkers. Dit is temeer een opgave in het licht van onze arbeidsmarktsituatie, aangezien deze niet alleen nu, maar zeker de komende jaren enorm onder druk zal staan.

Midden-Limburg is een anticipeerregio die de komende decennia te maken krijgt met verdergaande ontgroening en vergrijzing. Voeg daarbij onze internationale ligging en het is duidelijk dat we aan de slag moeten. Onderdeel van de propositie is het voorstel om te komen tot een circulariteit- en duurzaamheidcampus.

Proces

De minister van BZK beoordeelt de komende periode de ingekomen proposities in het kader van de 4e tranche Regio Deal. De verwachting is dat indieners vroeg in het voorjaar van 2023 geïnformeerd worden over de beoordeling van hun propositie. Bij een positieve beoordeling start het proces van onderhandelen tussen rijk en regio over de inhoud van de te sluiten overeenkomst. Dat is ook de fase waarin bindende afspraken moeten worden gemaakt over financiering. Naar verwachting is voor dit proces ongeveer de 1e helft van 2023 nodig.

Financiële consequenties

Aan het voorleggen van een propositie aan het rijk zijn als zodanig voor de samenwerkende gemeenten in dit stadium geen financiële consequenties verbonden. In de fase dat onderhandeld kan worden c.q. over het resultaat daarvan besluitvorming moet worden gepleegd, is dat natuurlijk anders. Dan moet de regio zich committeren. Het spreekt voor zich dat de besluitvorming daarover binnen de aangesloten gemeenten ordentelijk en goed voorbereid zijn beslag moet krijgen.

Niet genoeg benadrukt kan worden dat de ingediende propositie een strategisch karakter heeft. De daarin vervatte aanpak wil een integraal, op de regionale leest geschoeid antwoord zijn op de uitdagingen van Midden-Limburg. De vertaling daarvan in herkenbare projecten en acties en de kansen voor gemeenten om daarop in te haken, zijn in een later stadium aan de orde.

Informatiebijeenkomst

Het is duidelijk dat de weg die we zijn ingeslagen met de Investeringsagenda ML en de propositie Regio Deal ML grote betekenis zal hebben voor onze regio en de daartoe behorende gemeenten. Gemeenteraden moeten daarbij vanuit hun strategische rol en positie nauw betrokken worden en blijven. De samenwerkende gemeenten hechten er daarom aan de raden voortdurend goed en vroegtijdig te informeren over proces, inhoud en resultaten.

SML organiseert in januari een informatiebijeenkomst rond het thema van de Investeringsagenda/Regio Deal ML voor Midden-Limburgse raadsleden. Via de griffie ontvangt u daarover informatie.

Slot

Wij vertrouwen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders,

A.M.A. Vrijenhoek
gemeentesecretaris

mr. R.J.H. Vlecken
burgemeester